

FOTO REUTERS

Raus med Begun(j)ci

Begunski val drugače Levstik je našel rešitev v Krpanu, ki ni imel soli samo v glavi, ampak tudi v vrečah

Ko gledam v Karavanke, opazim »Strojevo gnezdo«, ki ni orlovo gnezdo, ker v zgodbi ni nobenega orla. Razumem, da ima država pokazati vsaj en primer reda in discipline. Ne razumem pa, da je pri tem tako neuspešna, da tako rekoč ponavlja isto lekcijo že drugič.

Razumem tudi ustvarjalno žilico avtorja »gnezda« in željo po prelepem pogledu zviška na našo prelepo »Deželo« (dežela je ime za okolico Radovljice). Vsi se malo privoščajmo smejno na račun države, toda vsi smo v svoji duši puntarji in bi za svoj »ur-zah« bili pripravljene storiti vse.

Grad Kamen, Stroj in Begunji

Eno tako storijo smo Begunji že imeli. Ko se je gradil Grad Kamen, je vrag vsako noč porušil, kar je bilo tisti dan zgrajenega. Dokler ni dobil svojega graditca na bližnjem pobočju v kamniti votlini Zjavki. Potem so gradnjo mirno nadaljevali. Tudi že organizirani smo bili dobro. Ko so pozneje gradili graščino nasproti cerkve, so ljudje, ki so stali v kilometru in pol dolgi vrsti in prelagali iz rok v roke strešno opako ter zadržano pod tujo komando organizirano prekrili s strešno starega gradu novi objekt. Popolna reciklaža že v tistih časih. Pri tem so jasno pospešili propad stare stavbe.

Ce bi Slovenci oziroma Begunji znali, bi Stroju ali njemu podobnim poklonili Grad Kamen za en evro, da ne bi vlačil kamna na svoje gnezdo na Dobrčo. Tako bi svoje graditeljske ambicije ustvaril na stari ruševini in zadeva bi bila zanimiva tudi za turizem. Zraven bi stopili tudi drugi in zavihali rokave.

Zdaj pa služijo predvsem odvetniki in advokati v norih pravdah, ki se vlečejo desetletja. Morda je

bilo na našem koncu včasih lepše, ko je jezični dohtar, raje pesmice pisal. Za njim so ostali nesmrtni verzi, in ne le pravde.

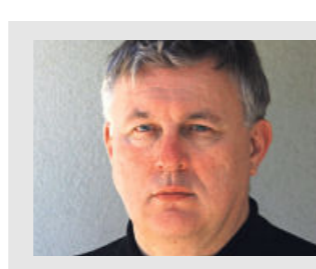
Smisel pravde je obtožba ali oprostitev in, recimo, še poprava krivic. Tožba »Partija«, pardon »Patrija«, sem dislektik pa ne vidim prav velike razlike. Če je bil Janša umaknjen z volitev in je vse bila samo farsa, nam nihče ne more povrniti krivic, ker ne vemo, kje bi bili zdaj, če bi se zadeve razpletle drugače. Morda bi Slovenci potrebovali časovni stroj, ki bi omogočil, da se vrnemo v preteklost in popravljamo krivice za nazaj ter se pri tem vsakič kaj novega naučimo.

Preseljevanja so v živalskem svetu naraven pojav

Evropo je preplaval val beguncev, ki so kot jata rib ali ptic čez morje kolektivno začeli preseljevati narode. Kot so nekoč krenili iz Egipta Judje, izza Karpatov po germanski teoriji barbari (beri Slovani) ali pa v novi svet zaradi zlate mrzlice in vojne vsi narodi iz Evrope.

Dejstvo je, da so preseljevanja v živalskem svetu naraven pojav. Številne ptice si pozimi ne bi mogle zagotoviti dovolj hrane in se zato podajo na toplejša območja, kjer lahko preživijo. Tako v zadnjih letih vidimo veliko čapelj, letos pa celo storkelj, tudi na Gorenjskem. Morda je tudi pri naši vrsti enako: ko ugotovi, da ni več možnosti za preživetje, se odpravi na pot. To so velike spremembe v načinu življenja ljudi.

Zakaj je za večino beguncev obljubljena dežela prav Nemčija? To, da v Albaniji, Turčiji uživa blagovna znamka Mercedes kultno čašenje, je znano že dolgo. V Nemčiji živi veliko Kurdov, ki so jih že desetletja omejevali sosednji

GOSTUJOČE PERO

Andrej Čufer
u. d. i. a.
Begun'c od rojstva

narodi in nimajo svojega pravega prostora. Paradoks pa je, da Kurdi v Nemčiji postanejo kar Turki, uradniki in nacionalisti pa med njimi ne delajo razlik. Nemčija bo očitno znala izrabiti val beguncev za nov zagon gospodarstva. Tako se polnita z dela željnimi že od nekdaj Amerika in Kanada.

V Evropi so države, ki so nekoč imele kolonije – Anglija, Francija, Španija, Portugalska – že dolgo dobivale priseljence iz nekdanih kolonij. Nemčija je šele po drugi svetovni vojni na široko odprla vrata proti Balkanu, Italiji, Grčiji, Turčiji ... S tem so dobila svežo relativno poceni delavno silo in postali multinacionalna država.

Zakaj bi se sploh delili na različne nacionalnosti, saj smo, gledano biološko, vsi isti vrabci, le različno barvo perja imamo.

Hkrati se je tako povečeval tudi ekonomski vpliv države, od koder so prihajali, dobro znanje jezikov je bilo koristno na obeh straneh. Doma se je povečeval tudi ultrazakrknjeni nacionalizem in sovražnost do vsega tujega.

Kulture se prepletajo in krvno mešajo le v določnem odstotku. Preveč so različne sredine, iz katerih izvirajo ljudje, in premočne

družinske religiozne vezi. Ko se v Münchnu pelješ s taksijem in trikrat zapored sediš v taksi, ki ga vedno vozi kak šofer, ki prihaja iz Male Azije, ti postane jasno, koliko odstotkov določenih del že opravlja tuja delavna sila. V hotelu srečaš med osebjem vse narodnosti in vse odtenke barve kože.

Nastaja nekakšna nova kultura, kjer so v določenih sredinah nekdaj domačini že v manjšini. Ko beseda nanese na zasebno življenje, taksist pove, da je bil poročen z Nemko, toda ko se je ljubezen ohladila, so bile razlike prevelike, zato je drugo ženo pripeljal od doma. Ko se starajo, se jim domotožje povečuje, generacija, rojena v Nemčiji, pa je ujeta med dva svetova.

Ce ni naravnega prirastka, kar je tipično tudi za Slovenijo, nastajajo območja redke poselitve. Ljudje vedno iščejo prostore, kjer je mogoče preživeti, včasih so bili to naravni viri, kot so voda, divjad in poznejše polja, rudna bogastva. Zdaj pa so to večplastna stičišča kapitala, industrije in razvoja.

Ce je Stroj zgradil opazovalnico na hribu, je to spet samo vrniti h koreninam, ker smo tudi včasih imeli okoli vsake cerkvice tabor, kamor smo se umaknili pred hrumečo hordo Turkov, ki je prihajala na osvajalske pohode celo do Dunaja. Levstik je našel rešitev

v narodnem junaku, Krpanu, ki ni imel soli samo v glavi, ampak tudi v vrečah.

Zakaj bi se sploh ločevali in delili

Za Evropo ni rešitev graditi več sto kilometrov zidov, kot so to počeli včasih na Kitajskem, okoli Berlina, zgradili so jih tudi na južni meji ZDA in v Izraelu, najnovejše gradnjo na Madžarskem. Morda je edina rešitev pred pretiranim priseljevanjem in izumrtjem lastnih narodov v povečanju lastnih družin in večjem številu potomcev.

Blizu nas je dober primer Kosovo, kjer je nekoč zibelka Srbske pravoslavne cerkve in kulture preplavaljena z drugo etnično skupino. Vprašanje je, zakaj bi se sploh ločevali in delili na različne nacionalnosti, saj smo, gledano biološko, vsi isti vrabci, le da imamo različno barvo perja; nekateri mislijo, da so jastrebi, drugi pa le nemčno ždijo. Ko pogledam trume beguncev, ki hodijo po avstrijskih avtocestah, je to morda precej bolj normalno in ekološko kot poletna reka pločevine, vsak poletni dom, napolnjen z vso mogočo tehniko in zalogami hrane in pijače, pa zadaj še plavilo, in se vsako leto seli sever na jug, da bi zasedel košček najboljše zemljišča ob vodi.

Očitno teh mešan in selitev ne moremo tako preprosto prepričati in ustavit. Interesi in razlike so preveliki. Če bi nam uspelo ustaviti vsaj morije in vojne. Zdi se, da imajo vsi ti konflikti podoben namen in načrt ter vedno se pojavijo nekdo, ki ima dovolj orožja, da preganja druge.

Prispevek je mnenje avtorja in ne izraža nujno stališča uredništva.

POVEZANE VSEBINE [...] delo.si/mnenja

Brezupno

To, kar je bilo še pred kratkim videti kot mora vsakega pričaranega Evropejca, se je zgodilo dobesedno čez noč. Na številnih mejah v srednji Evropi je bil schengenski režim zamrznjen, spet je bil uveden nadzor potnikov. Razlogi niso varnostno tveganje, povezano, denimo, z velikimi dogodki, marveč pot množic nesrečnikov, ki svoje premoženje prenašajo v plastičnih vrečkah, proti življenju v miru. Evropa je doživela hud udarec, njegove posledice bomo še dolgo čutili.

Veliko slepilo je bilo pričakovanje, da destabilizacija v širokem pasu južno in vzhodno od stare celine ne bo imela velikih posledic na tukajšnje življenje. Vzroki begunske krize so bili znani dolga leta, neprilagojenost azilnega sistema EU z razvpitimi dublinskimi pravili na čelu novim razmeram ni novost, s stanjem v begunskih taboriščih okoli Sirije se je lahko vsakdo seznanil. Tudi o balkanski poti se je že dolgo govorilo. Toda: zgodilo se ni nič, EU ni bila pripravljena.

Po tragediji pred Lampeduso pred dvema letoma so na vrhu EU napovedali, da se kaj takega ne bi več smelo ponoviti. Pozneje so se zgodile še manjše in večje tragedije. Ko je veliko

Spodkopavanje schengna bi moralo biti budnica, ki bi zavrla poglobljanje notranje krize EU.

delovanja institucije Unije in njenih članic. Pokazala se je strukturna šibkost: EU ni kos reševanju takšnih kriz.

Unija, ki temelji na kovanju kompromisov, se je spremenila v zvezo sprtih članic, ki druga drugi očitajo pomanjkanje solidarnosti, sebično solirajo ali tiščijo glavo v pesek. Tehnično gledano druge poti kot začetek nadzora potnikov ni bilo, saj schengenski režim ne more delovati, če v njegovo območje začne nenadzirano prihajati več deset tisoč ljudi. Kljub temu od Grčije z vsemi njenimi otoki in težavami nihče ne more pričakovati, da bo zdržala pritisk na vrata trdnjave.

Bolj tragično je, da EU ni uspelo organizirati celotnega procesa brez spodkopavanja samih temeljev njenega delovanja. Uvajanja nadzora na notranjih mejah schengna, ki nikakor ne more pripomoči k reševanju krize, je predvsem očitno znamenje rastočega nezaupanja med članicami in popuščanja notranji vezi Unije. Na bruselskem parketu ni samo priče političnemu kaosu in pozabljanju tega, da EU ni samo svobodna trgovina in evro, ampak so to tudi temeljne vrednote in vedno opevana solidarnost.

Namesto spodobnega kriznega menedžmenta je begunska politika kot bazar, na katerem barantajo s kvotami za ljudi. Položaj je postal takšen, da prave rešitve ni na obzorju. Unija v sodelovanju s Turčijo lahko kvečjemu nekoliko ublaži begunski pritisk. Vzpostavitev velikih centrov v Italiji, Grčiji in na Madžarskem, v katerih naj bi odločali usodah beguncev in jih nato razporedili po članicah, bi lahko spravilo postopke v neki red. Tudi strožji nadzor zunanje meje bo neizogiben del politike.

Spodkopavanje schengna bi moralo biti budnica, ki bi zavrla poglobljanje notranje krize EU, saj prave težave šele prihajajo.

Ozon varuje in ogroža

Prejdesetimi leti je mednarodna skupnost sprejela zavezo, da bo varovala ozonsko plast v stratosferi, ki zadržuje za življenje na Zemlji nevarno ultravijolično sevanje. Brez te plasti življenje, kot ga poznamo, ne bi moglo obstajati, saj je ultravijolično sevanje po moči med vidno svetlobo in rentgenskimi žarki, Svetovna zdravstvena organizacija pa tudi šibkejša spektra, ki preidejo ozonsko plast, UVA in manjši del UVB, uvršča med kancerogene.

Za odstotek manj gosta ozonska plast poveča moč sevanja za 1,3 odstotka, po vsem svetu pa trendi kažejo povečevanje števila primerov kožnega raka, tudi v Sloveniji. Zato so se države sveta dogovorile, da bodo iz uporabe umaknile pline, ki povzročajo redčenje ozonske plasti. V registru Montrealskega protokola

Noben svetovni sporazum ne more biti res učinkovit, če spodkopava drugega.

in dodatkov je dvesto snovi, to so predvsem klorofluorogljikovodiki (CFC) oziroma freoni. Montrealski protokol je pogosto zgljed za druge mednarodne dogovore, denimo za dogovor o znižanju emisij toplogrednih plinov. Nekoliko značilno za svetovne sporazume pa tudi ta protokol ni popoln. Snovi, ki so zamenjale CFC, so namreč znane kot precej toplogredne, tako vmesni HCFC kot pozneje uvedeni F-plini dejavno pomagajo pri segrevanju planeta. Znano pa je, da bolj ko je vroče, manj je ozonska plast gosta. V vročih dneh nastaja le več talnega ozona, ki škoduje zdravju ljudi, živali in rastlin. Žal se talni ozon ne dviga 14 kilometrov nad tla.

V Sloveniji ne proizvajamo za ozon škodljivih snovi, od leta 1996 je prepovedan tudi njihov uvoz. To pa še ne pomeni, da jih v Sloveniji ni. Halone uporablja vojska, policija in letalstvo v sistemih gašenja, HCFC pa je še v starih napravah za hlajenje in klimatizacijo ter v toplotnih črpalkah. Izjema niso niti stare klimatske naprave v avtomobilih.

Za celovitost boja proti zmanjševanju možnosti človeštva za preživetje bo zelo pomembno, s kakšnimi snovmi bodo v prihodnje zamenjali F-pline. Če bodo nove snovi dodatno poganjale segrevanje planeta, je učinek zelo negotov. Tudi podnebni sporazum bo neuspešen, če bo zmanjševanje emisij vodilo v še nadaljnje zmanjševanje biotske raznovrstnosti, povečevanje razlik med revnimi in bogatimi in onesnaževanje okolja. Svet si je, mimogrede, že večkrat neuspešno določil cilj ustaviti upadanje raznovrstnosti življenja. Tudi zdaj do celovitih politik zaradi različnih interesov držav manjka še veliko.

Za zmanjševanje emisij talnega ozona pa lahko kaj naredimo tudi sami. Sonce ne daje energijo, da snovi, ki so že v zraku, razpadejo in se spet povežejo. Te snovi v mestih v glavnem izpuščajo avtomobili. Teden mobilnosti, ki ravno poteka, je priložnost za spoznanje, da avtomobil ni edino prevozno sredstvo, da obstajajo tudi kolesa in javni prevoz, poleg tega se da marsikam, kamor se vozimo z avtomobilom, priti tudi peš. Sodobne železnice ne spuščajo isker, ki bi lahko povzročile požare ob progah, kaj šele ogljikovodike in dušikove okside.

Peter Žerjavič o napačni begunski politiki v EU

Borut Tavčar o varovanju ozonske plasti